

سواد وقفنامه کربلانی علی بیگ نخعی

به کوشش فهیمه نخعی

مقدمه

روستای خور، واقع در جنوب غربی شهرستان بیرجند، از توابع استان خراسان جنوبی است که بافت قدیمی آن به دوران صفویه مربوط می‌شود. مطالبی که در زیر می‌آید، مربوط به کربلانی خدابخش بیگ نخعی، نایب خور و برادر ایشان، حاج علی بیگ نخعی است. شوکت‌الملک، حاکمیت بیرجند و قائنات را به عهده داشت. در زمان حاکمیت او اختلافاتی بر سر نوع اخذ خراج و مالیات وجود داشت. «امیر سالی هفتاد و پنج تومان از خور مالیات می‌گیرد، از گوسفند و زراعت نخعی‌ها، اما عمادالملک زیاده از سیصد تومان می‌گیرد، زیرا که عمادالملک از شتر هم مالیات می‌گیرد و شوکت‌الملک نمی‌گیرد!»^۱ لذا طی این اختلافات، مرحوم کربلانی خدابخش بیگ نخعی توسط افراد و ایادی عمادالملک در منطقه آبگرم لوت خور در کوه انجیر مورد هجوم قرار گرفته و نام‌برده را به قتل می‌رساند. پس از مرگ کربلانی خدابخش بیگ نخعی، برادر ایشان حاج علی بیگ نخعی ضمن تزویج با بیوه برادرش، حاجیه خیرالنساء، همه امور مربوط به نیابت را به پسر عموی خود، محمد مالکی، واگذار می‌نماید. پس از آن نسبت به آبادانی قریه و قنات جاریه علی‌آباد خور اقدام می‌نماید که طی آن در بخش کشاورزی و دامداری به منافع زیادی می‌رسد و ضمن دستگیری مردم محروم منطقه و اشتغال‌زایی، خدمات زیادی به این روستا می‌نماید. از جمله این خدمات می‌توان به بازسازی و مرمت حمام خور، وقف حسینیه و مسجد جامع مهدوی خور و دو رباط و کاروانسرا اشاره کرد. متولی وقفیات، ابتدا خود حاج علی بیگ نخعی و سپس فرزندشان مرحوم آقای حاج غلام حسین نخعی و در حال حاضر کربلایی محمد نخعی است.

۱. باستانی پاریزی، محمدابراهیم، *از سیر تا پیاز (سفرنامه بیرجند)*، تهران، نشر علم، ۱۳۷۹، ص ۵۵۲.

متن سواد وقفنامه

وقف موبد و حبس مخلد نمود، عالی‌جاه، عمده‌الاعیان، آقای کربلائی علی بیگ نخعی، دارای شناسنامه شماره ۳۶ صادره و زیست‌کننده خور، فرزند مرحوم کربلائی محمدرضا بیگ، تمامی شش دانگ یک حجر طاحونه سروباد خور را به انضمام متعلقات شرعی و قانونی آن که مدار گردش آن ماهانه بر پنجاه و شش سهم است و یک سهم (شبانه روز) از مدار چهارده سهم آب قنات و مزرعه نوغاب خور به انضمام اراضی متعلقه تابعه و یک سهم (شبانه روز) از مدار دوازده سهم آب قنات و مزرعه علی‌آباد خور با اراضی تابعه از هر دو کشمان از قلعه جاء و اراضی بسته به منزل نشیمن زارعین با متعلقات شرعی و قانونی آن بر مصارف مشروحه پایین که همه ساله بعد از ده یک حق التولیه و عوارضات اوقافی و مخارجات عمران و آبادی عایدات آنها را مصرف و خرج می‌کرده باشند.

۱. مقدار چهل و پنج سهم از نسق ماهانه طاحونه فوق وقف است بر روضه‌خوانی در روزهای جمعه تمام سال که مجلس به یادبود والدین واقف مرحوم کربلائی محمدرضا بیگ و مرحومه کربلائی معصومه و به نام عیال واقف، خیرالنساء نخعی، صبیبه مرحوم محمد قلی بیگ و خود واقف تشکیل و عزاداری مولانا ابا عبدالله الحسین (ع) را سر و پا و خرج تعزیه‌داران آن سرور بشود.

۲. مقدار هشت سهم ماهانه که در سال نود و شش سهم می‌باشد، وقف است بر فقراء محل که همه ساله در شب اول عید نوروز، شامی را تهیه و خرج آنها نمایند.

۳. مقدار سه سهم ماهانه که در سال سی و شش سهم بوده باشد، وقف است بر شکست و ریخت و تعمیرات رباط سرآب ظهرانی خور و رباط سرآب علی‌آباد که هر دو از مؤسسات خیریه خود واقف است، جمع سه سهم ماهانه کل نسق آن که پنجاه و شش سهم است، می‌باشد.

۴. درآمد یک سهم آب نوغاب وقف عزاداری مولانا حسین ابن علی (ع) است که همه ساله در ایام عزای آن سرور ماه محرم ده روز تعزیه داری و خرج عزاداران گردد.

۵. یک سهم علی‌آباد درآمد یک طاقه آن وقف مولای متقیان امیرمؤمنان علی (ع) که در بیست و یکم ماه مبارک رمضان خرج عزاداری آن سرور گردد و درآمد نیم‌طاقه دیگر در دهه عاشورا، مخارج عزاداری مولانا ابوالفضل العباس (ع) بشود و نیم‌طاقه دیگر وقف بر امام دوم حسن ابن علی (ع) که در بیست و هشتم ماه صفر همه ساله خرج عزاداران آن حضرت گردد و سه سهم ملک فوق را به طوری که شرح داده شد، واقف نام‌برده وقف قرارداد و تولیت آن را مادام‌الحیات با خود واقف و بعد حیات با آقای غلامحسین نخعی فرزند صلیبی ایشان خواهد بود و نظارت آن با آقای کربلائی ملاعلی عزیزی فرزند کربلائی محمد حسین که همه ساله به رتق و فتق و قرارداد واقف اقدام و عمل می‌نموده باشند، به تاریخ بیست و پنجم شهر ذی‌العقدہ الحرام ۱۳۶۳.

صحیح است امضاء و مهر علی نخعی واقف.

مندرجات فوق و اقرار واقف مورد گواهی است؛ عبدالعزیز ۹۱ خوری.

صحت مراتب مندرجه و اقرار واقف مورد گواهی است؛ علی عزیزی خوری امضاء شده.

مندرجات فوق و اقرار واقف مورد گواهی است؛ محمدعلی خلیلی محل مهر ممههور.
 صحت مراتب مندرجه و اقرار واقف مورد گواهی است؛ کدخدای رسمی خور و توابع حاجی محمد ابراهیم
 خلیلی صحیح است. محل مهر ممههور
 بسم الله الرحمن الرحیم سند مزبور محکوم به صحت و اعتبار است و به موجب تصریح و نص واقف در
 وصیت‌نامه‌چ‌ه‌ علی‌ حده‌ تولیت‌ در هر طبقه بعد از متولی مزبور با اکبر و ارشد اولاد اوست حرره الاحقر فی
 شهر شعبان المعظم ۱۳۶۹ ممههور محمدحسین ضیاء الدین.
 صح الوقف المرقوم لدی الاحقر سیدحسن تهامی. توضیح چون متولی در طبقه اولی شخص واقف است
 و قبض و اقباض به مجرد قصد حاصل می‌شود و لهذا عدم تصریح به آن مضر به صحت وقف نیست،
 انشاءالله سید حسن تهامی.
 رونوشت برابر با اصل است کفیل دبستان دولتی خور و نوغاب یاسین رضوی. رضوی امضاء شد.

[۳۵/۱۱/۱۱ ح - ۹۳]

پیام بهارستان / ۲۵، ش ۱۷ / پاییز ۱۳۹۱

۲-۹۳

ح ۱

۳
اعمال در روز دوشنبه ۱۳۹۱